

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 «
Helyben háshoz hozva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 «
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétéfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Asszerkesztőség kóriratok visszadásiát vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Balthazar Dezső iskolái.

Néminemű ellentmondást vagyunk kénytelenek és bátrak fölfedezni odaát a szomszédban, nemzeti Debrecen városában.

A debreceni reformátusok nemrég igen tekintélyes alapítványt tettek az ott felállítani szándékolt egyetem céljára. Hozzá tettek azonban egy kikötést: az alapítvány csak addig érvényes, míg az egyetem protestáns és magyar jellege megmarad, a mit később úgy módosítottak, hogy míg az egyetem protestáns hittani fakultása fennáll és a tannyelv magyar lesz.

Talán két nappal ezelőtt olvastam ezt a határozatot; tegnap pedig Balthazar Dezső, az ujonnan beiktatott debreceni szuperintendens beköszöntő beszédjét olvastam, melyben Balthazar az iskolák államosítását követeli, csak egy kikötést tévén: hogy az összes hitvallásos iskolákat államosítsák.

Nem tulajdonitunk valami nagy súlyt azoknak a kifakadásoknak, melyek ujabban — sajnos — egyes református körökből is kitornek a hitvallásos iskolák ellen. Fejcsóválással veheti mindenki tu-

domásul, hogy az autonom iskolákra egykor oly büszke protestánsok mint sietnek maguk e bástyáikat aláaknázni a hitet enség számára. Sajnáljuk őket rövidlátásukért, de hát az ő bajuk, tiszteljük autonomiájukat s nem szólunk bele, különben is a józan protestáns többség ma határozott ellensége mindenféle államosításnak. A mostani debreceni kiszólást is csak azért kívánjuk pár szóval csevegés tárgyává tenni, mert országos jelentőségű alkalommal, szuperintendens-beiktatáskor történt s mert nagyon pikáns ellentétben áll Balthazar Dezső hibeinek az egyetem tárgyában pár nap előtt közölt határozatával.

Kedves dolog Balthazar urtól, hogy a saját felekezeti iskolái mellett a többi hitvallásos iskolákat is felajánlja az államnak. Szép dolog a bőkezűség; csak egy határa van: az t. i., hogy a bőkezű ne markoljon a máséba, hanem csak a magáéból adakozzék. Ha Balthazar ur meg akarja szüntetni a református nevelést, intézze el ezt a felekezeti belügyet a maga hibeivel. Mondja meg nekik, hogy semmi szükség nincs többé a debreceni kollégiumra, a pataki főiskolára. Oda kell adni az államnak. Mondja meg

ezt így kereken, nyíltan, leplezetlenül. De azzal csinálni hangulatot a protestáns iskolák elállamosítása mellett, hogy egyidejűleg fölhecceljük a jámbor atyafiakat a katolikus iskolák ellen is; azt mondani, mi ugyan odadobjuk az iskoláinkat az államnak, de ne busuljatok, ugyanaz az Allam-moloch elnyeli a többiek iskoláit is; a protestáns hagyományok féltett kincsét azzal a megnyugtató biztatással dobni el, hogy majd a katolikusok is ki lesznek fosztva: bocsánatot kérek, ilyen beszéd Révész Bálint, Erős Lajos székéből nem illik.

De hát bogozzuk csak tovább azt a bizonyos kis államosítási ügyet is. Balthazar Dezső ur még csak most lett debreceni lelkész, tehát hivatalosan nem köteles tudni, hogy Debrecennek van néhány évszázados felekezeti főiskolája, melyet most akarnak egyetemre fejleszteni. Erre az egyetemre igen sok alapítványt tettek, azzal a kikötéssel, hogy annak protestáns legyen a jellege. Ha az egyetem teljesen államivá válik, akkor természetesen protestáns jellegéről szó sem lehet. Maga Balthazar úgy értelmezi az államosítást, hogy az távol tart az iskolától minden felekezeti különbséget. Ter-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Az EMKE 25 éves élete.

I. Az Emke alapítása.

Az Emke a múlt század 80-as éveinek elején megindult országos magyar közművelődési társadalmi mozgalom időrendileg nem első, de erőre és fontosságra nézve legnagyobb közművelődési egyesülete. E mozgalom oka negyedszázad előtt az az európai nemzetközi feszültség, melyet az 1877—8. évi orosz-török háborút és illetve a hármasszövetséget követően, Gambetta revanche- és Gladstone »Hands off« politikájával kezelt fogva, Bosznia és Hercegovina okkupációja s általában a keleti kérdés miatt az elkeseredett orosz pánszlávizmus és rövidlátó szűvségese, a dáko-románizmus idéz elő. Ezidőben a moszkvai, szentpétervári, odesszai stb. Szlav jótékonyági egyesületek és a bukaresti Societatea Carpatii, mint a jelenlegi román Liga anyja, 152 titkos bizottsággal, az ismert »orosz emisszárius«-okkal és a »guruló rubel«-lel árasztják el Magyarországot, Ausztriát és a körültekvő apró államokat s a Törökországban kipróbált módszer szerint aláaknázza a monarchiát, a 81. jan. elei krivosjei felkeléssel már csak a puskaporos hordó felrobbanásáról van szó, hogy kitörjön az általános európai háború. Egyidejűleg Oroszország Bessarabia és Galicia felől »Dzsingizkán korára emlékeztető« iovas-

sággal és a legnagyobb előkészületekkel már meg is kezdte ellenünk a mozgósítást; Romániából pénzt és tégvereket csempésznek be az erdélyi részbe, Bukarestet és a kárpáti határszéleket ellenünk nagy költséggel és lázasan erődítik és minden a készülő nagy vérfürdőre mutat. 81. május 12-én ekkor jön össze a nagyszabeni román nemzeti konferencia, mely lényegében az unió, kiegyezés, dualizmus és hármasszövetség ellen foglal állást, megindítja a Memorandumok és Replikák, a külföld előtt rágalmozó iratok áradatát; Erdélyben és Romániában kihívó és tüntető máj. 15 iki és százéves Móra-ünnepeket ül s még az erdélyi századok is 84. aug. 20-án Nagyszabeben a berlini Schulverein küldötteivel ölelkező 700 éves, magyarellenes Hermann-ünnepet tartanak. Ezidőben Rezső királyi, trónörökös 82. jul.-ától, néhány év múlva beállt kora haláláig, Erdély uraitól körülveve, vadászat címén járja az erdélyi részt, melyet mind a német, mind az orosz katonai irók »monarchia legsebhetőbb pontj«-nak, »Achilles sark«-nak mondanak s németországi katonai lapok sürgetésére, a határerődök számbavételére beutazza Erdélyt Beck altábornagy, vezérkari főnök is. Mert »olyan izzó a léghör, — írják a lapok — mint nyárban a vihar előtt.«

Mind e veszélyek közepette, »mint a bárka fehér galambja a vízözön felett« jelenik meg a magyar közművelődési társadalmi mozgalom, melynek előfutói a Sárosmezei és a Temesvári magyarnyelv-terjesztő-egyesület, a

Fmke, a Szatmármegyei Széchenyi-társulat és a budapesti Magyar Iskolai-Egyesület s melyek példája más kisebb egyesületekkel foly be arra, hogy a budapesti és kolozsvári sajtó egyhangu sürgetésére 84. december 27-én, karácsony harmadnapján Kolozsvárt is a városházán összejöjjen egy kis értekezlet, mely ugyan csak egy »kolozsvári«, helyi egyesület alapítására hivatott egybe, mely azonban az ekkor kiküldött 27-es s még inkább az ebből választott 5 tagu Alapszabálykészítő és előkészítő-bizottság munkája által nagyszabásu erdélyi jelleget ölt.

Az első értekezletől az 1885. április 12-én és aug. 31-én Kolozsvárt a történelmi nevezetességű vigadóban, hol 48. máj. 30 án az unió kimondatott, megtartott alakuló, illetve tisztválasztó közgyűlésig — miközben Kossuth Lajos »Magyarország jobbkeze«-jogos önvédelmé-t hangsúlyozó üdvözlő sürgönye is megérkezik — 25 megyei, városi és járási fiókválasztmánnyal, 6303 örökös-, alapító- és rendes taggal, valamint 432.476 K vagyonnal, mintegy az égből alászállva, már kész az egyesület úgy, hogy hasonló jelenség az egyesületi élet történetében Magyarországon még alig fordult elő.

A tisztválasztó közgyűlés után a rendszeres és tervszerű Munkaprogramm elkészítése, a szakosztályokra osztlás, a gyűjtés és a szervezés foly tovább és pedig oly erővel, hogy az Emke kész vagyona alig két év alatt, 87. végére 1, aztán 2, 3, majd tokozatosan közel

Salamon Béla

uridivat, kalap és cipő különlegességek áruhaza
Nagyváradon, Rákóczi-ut 5. Weiszlovits-ház

e héten nyillik meg.

mésztesen akkor aztán nem lehet szó protestáns theologiai fakultásról sem s az ezen feltételhez fűzött alapítványoktól a debreceni egyetem elesik. Nekünk ugyan ehhez az autonóm protestáns és debreceni belügyhöz nem sok közünk van, de talán még sem tartják helyesnek a szomszédban, hogy amit ők építenek az alól maga a szuperintendensük rángassa ki a talajt?

Azt se feleddjék Debrecenben, hogy nálunk nem okvetlenül szükséges minden zugba beállítani az állam hatalmát. Nem olyan régi időkben történt, sok élő tanu van rá, hogy volt ám nálunk a tényleges államhatalom a nemzet ellenségeinek, idegeneknek kezében, akik az államhatalom rendelkezése alatt álló iskolákba egyszerűen behozták tannyelvül a németet. Balthazár urnak jobban kell tudnia, én csak Arany János leveleiből olvastam, micsoda küzdelmet folytattak a protestáns iskolák is az ellen, hogy ez a rendelet az autonóm iskolákra ki ne terjesztessék. Olyan erősnek tartja Balthazár Dezső a magyarságot, hogy ez a szomorú korszak soha többé meg nem ismétlődhetik?

Nem hallgathattuk el ezeket a megjegyzéseket, mikor Debrecen város új szuperintendense ilyen különös beköszöntővel foglalta el nagynevű, közliszteleben állott elődeinek székét. Az ő szavai, annál a helynél fogva, melyről elhangzottak, sullyal bírtak s ezt a súlyt Balthazár Dezső egyenesen a vallás ellenségeinek rég kürtölt jelszavai mellett dobta latba. Sajnálatos dolog, hogy megtette; tul vagyunk rajta. De mikor látjuk, hogy a vallásos nevelés ellenségei honnan

kapnak nem is álmodott támogatást, akkor nekünk annál inkább nyitva kell tartanunk a szemünket s a kardon kezünket. Balthazár Dezső adja oda az iskoláit, az övét, annak, akinek akarja; ez csak reá és hiveire tartozik. De mi a magunk iskoláit, a magunk gyermekeinek vallásos nevelését meg fogjuk óvni ezentul is minden, utánuk kapkodó mohó kéz ellen. *

A Fejérváry kormány miniszterei.

A Fejérváry-kormány volt belügyminisztere, Kristóffy József n minap kijelentette, hogy eddig türe a sajtó támadását, tovább azonban nem fogja tűrni. A támadó cikkek szerzői ellen sajtópört fog indítani s a hazaárulás vádjával szemben be fogja bizonyítani, hogy már lemondott a miniszterségről, amikor a parlamentet szétkergették. A B. N. tudósítója ebben az ügyben kérdést intézett Vörös Lászlóhoz, a Fejérváry-kormány kereskedelmi miniszteréhez, a ki Kristóffy egyenesen lecáfolta és kijelentette, hogy szó sincs róla, mintha Kristóffy előbb távozott volna, mint a kabinet többi tagja.

Kikérték Kristóffy József véleményét, a mely így hangzik:

— Nem Vörös Lászlónak mondtam le, mit tudhatja tehát ő, mikor történt a lemondás. Különböznék állom és fentartom nyilatkozatomnak minden szavát és kész vagyok bizonyítani.

A Fejérváry volt kabinet tagjai különben azt mondják, hogy ha Kristóffy tényleg lemondott, miért maradt helyén az utolsó percig. Kristóffy ezzel szemben azt állítja, hogy ketten mondtak le: ő — a kabinatom bevezénylése miatt és Lányi, a ki a Kuria elnöki állása miatt távozott.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, augusztus 16.

Kabos Ferenc alelnök egyegyed 11 órakor nyitja meg az ülést.

Bemutatja Kecskemét feliratát, melyben a város megköszöni a képviselőház segítségét. Bemutatja Somogy és Temesvármegye valamint Selmec és Béalábánya városok feliratát az obstrukció ellen. Előterjeszti Tornyai, Battonya, Bánhegyes községek feliratát a katonai javaslatok ellen. Indítványozza, hogy a feliratok a Ház asztalára tétessenek.

Beck Lajos: A kérvényeknek különböző bizottságokhoz való utalását javasolja.

Elnök jelenti, hogy 20 nál több képviselő külön-külön névszerint kíván szavazni a kérésen.

Felolvassák majd az interpellációs könyvet, melyben a következő új interpellációk vannak bejegyezve:

Csermák Ernő az 1870. II. t. c. végrehajtása tárgyában.

Vértán Endre a tordai polg. isk. tanárok szakoktatása tárgyában.

Az interpellációkra 1 órakor térnek át.

Áttérnek a névszerinti szavazásra.

Tóth János szabadságkérését a Ház a megejtett szavazás alapján 122 szótöbbséggel elvetette.

Désy Zoltán szabadságkérését a Ház névszerinti szavazással 99 szótöbbséggel szintén visszautasította.

A szavazás után az elnök kihirdeti, hogy Kelemen Béla szabadságkérését 94 szótöbbséggel elvetette a Ház.

A többi szavazás holnapra marad.

Interpellációk.

Ábrahám Dezső, Ráth Endre és Jaczkó Pál az elnökséget megkérték, hogy interpellációjukat elhalasztassák, amit az elnök bejelent a Háznak.

Györffy Gyula interpellálja a miniszterelnököt Schönaich hadügyminiszter lemondása

4 millióra emelkedik a mellett, hogy az erdélyi hitelügy, az ipar és aztán a kultura érdekében mindjárt a tisztválasztó közgyűléstől megindul a kibaró akció. A fejlődésben nagy lépés előre, hogy ő cs. és Apost. kir. Felsője, aki a nemzetiségi tulzók igazításait, így 1881. okt. 14 én Szegeden, 1884. szeptember 30 án a legmagasabb trónbeszédben Budapesten erőteljes szavakkal már ismételen elítélte, 87. szept. 23 án Kolozsvárt legkegyelmesebben fogadni és atyai biztató szavaival ellátni méltóztatott az egyesületet s hogy 88. febr. 10-én megengedvén, mikép Rezső trónörökös, királyi ő Felsője, Felsője neijével együtt, fővédőként a budapesti nagy Opera-bálon megjelenjek, ez a legmagasabb királyi tény az egyesület általános támogatására megadta a jeit.

II. Kulturális tevékenység.

Összefoglalva pedig a negyedszázados működés eredményét, látjuk, hogy az Emke a lefolyt idő alatt létrehozott kizárólag társadalmi uton 9,478.725 K 39 fill. összeget, melyből akcióra kiment 5,851.696 K 37 f, s alapvagyongyűjtetett 3,627.029 K 02 f, ami együtt csak pénzben kitejéve 18.957.450 K 78 fillér forgalom. Az 5.851.696 K 37 f-ből fordított: kulturális célra 3.503.949 K 90 f, közgazdasági akcióra 1.245.557 K 28 f, vegyes intézkedésekre 408.932 K 56 f, ügyvezetésre 380.197 K 90 f, folyó 1911. évi előirányzatra 238.438 K 18 f, ingatlanok fenntartására 74.620 K 65

fill. állammal, községgel és magyar egyházi támogatással egyetértőleg szerveztetett és támogatott 162 elemi népiskola, melyekből 77 az állammal adatott át úgy, hogy az alakulásnál a Székelyföldet az anyaállammal egybekötő kultur vonalakba felvett 152 község mindenikében van ma már állami, felekezeti, községi, vagy önálló Emkeiskola a mellett, hogy 86 ot puszta erkölcsi támogatással és utánjárással segít létesítéshez, 19-et kezdeményez akként, hogy ma már 268, legkitettebb ponton működő iskola közzöni az Emkének létét. A magyar nyelv és a hazafias érzés terjesztése körül kiválóbb sikereket elért 159 néptanító és tanítónő, valamint óvónő jutalmazására 26,912 K 42 f fordítattik. 203 községben létesítettek 269.333 kötet művel népkönyvtárakat és ifjúsági egyesületeket, mindkét téren az országban az Emke lévén az első kezdeményező amellelt, hogy 12.797 K 95 f. értékben külön az erdélyi rész minden m. kir. honvéd állomásán alkot az Emke m. kir. honvéd, továbbá cs. és kir. katonai kórházi könyvtárakat, összesen 21-et s cupán Szabó Ferenc németeleméri római kath plebános ajándékából 50.000 K-t érő 25.000 kötet művet küld szét a közép- és felsőbb iskoláknak is. A magyar dal és zene anyyira kívánatos és fontos ápolására 154 községben szervez népdalcsköröket.

Hazafias kiadványokul 33.289 K 20 f. ráfordításával s másnemű erkölcsi közbejárásokkal 77 oly mű megírta-át és megjelenhetését

mozdítja elő az Emke, minők Balogh Pálnak: A népfajok Magyarországon c. alapvető, Fancsó Benedeknek: A román nemzetiségi törekvések története és jelenlegi állapota c., az ellentétes köröktől is elismert, tárgyilagos forrásműve.

Nagy hazafiak és események emlékére, szobraira stb. az Emke külön 34.226 K 75 f. áldoz, kebeléből indulva ki vagy vezetői élénállásával fejlődve ki többek közt a segesvári Petőfi-szobor, a héjasfalvi honvéd emlék, az algyónyi és hétfalusi 48—49-es vértanu-emlék, a körösi Csoma Sándor, Zágoni Mikes Kelemen szobrok ügyei s a nemrég leleplezett szászvárosi Kun Kocsárd és Géza gróf szobrok 8485 K összegét is jórészt az Emke gyűjti össze. 20—20.000 K-ás kulturális alapítvánnyal örökíti meg II. Rákóczy Ferenc és Zrinyi Ilona, Kossuth Lajos és Bethlen Gábor gróf, valamint összesen 7000 K-ával egyes elhunyt tisztviselői emlékezetét. Erdélyből, az egyesület fáradozásai alapján indul ki egyebek mellett a katonai térképek hely- és határneveinek a közgazgatási elnevezések alapján való helyesbitése, ami A község és helynevekről szóló 1898: 4. t. c. létrejöttére vezet. Ide tartoznak még nyelvtanulás céljából a növendék-csere, a néptanítók fizetésrendezése, aztán a vasárnap munkaszünet, a képviselőválasztói jog kérdései stb., melyekre az Emke a maga hatásköréből mindannyiszor saját intézkedésekkel, emlékiratokkal és képviselőkkel befoly.

(Vége köv.)

Ne féljen és ne
rettegjen a
kolerától, mert

Itt a király

KAPHATO MINDENÜTT.

legegészségesebb alkalikus
baktérium mentes
üditő és borviz

tárgyában. A lemondás — a lapok hírei szerint — a trónörökös befolyására történt, ami alkotmányellenes, mert a korona elhatározását ezek az alkotmányos tényezők befolyásolhatják. Kéri erre nézve a miniszterelnök nyilatkozatát. A multkor a miniszterelnök azt mondta, hogy a véderőjavaslatot itt a magyar kormány s nem a közös hadügyminiszter felelős. Az igaz. De a 67. XII. t. cikk értelmében a véderőjavaslatot kizárólag a hadügyminiszter kezdeményezheti és nem közömbös az, hogy a közös hadügyminiszter most kénytelen éppen a javaslat tárgyalása alatt lemondani. Talán a magyar nyelv miatt? Mi nem tudjuk, a leendő hadügyminiszter vállalja-e ezt a javaslatot?

Székely Ferenc igazságügyminiszter: Csak meg kell csinálni! (Zaj jobbról. Persze, hogy vállalja!)

Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök egyáltalán nem tud Schönaich távozásáról. (Derűtlenség.) Roppant csodálkozik tehát képviselőtársa interpellációján s mint teljesen tárgyaltan dolgot, nem is kíván foglalkozni. Mi pedig az interpelláció közjogi részét illeti, arra azt a választ adja, hogy a véderőjavaslatok megvalósítása a honvédelmi miniszterre vannak bízva!

A Ház a választ tudomásul vette.

Az ülés háromnegyed kettőkor végződött.

Nincs béke az építő-iparban.

Munkaadók küldöttsége a főispánnál.

A nagyváradai kőműves-sztrájk még mindig tart, bár a sztrájkolók jó része elutazott Nagyváradról.

A Gerő Armin főkapitány által megindított békéltetési akció nem járt sikerrel. Mivel az első ízben Gerő Armin főkapitány által összehívott békéltetési tárgyaláson a munkaadók meggyőződtek, hogy a sztrájk vezetői ragaszkodnak a hatalmi feltételekhez, kimondották, hogy nem is vesznek részt a további tárgyalásokban. Így azután a főkapitány által keddre összehívott újabb békéltetési értekezleten nem is jelent meg senki a munkaadók szövetsége részéről.

A munkaadók hajlandók a bérminimumot elfogadni, egyéb követeléseit azonban perhorreskálják a sztrájkolóknak.

A munkát már igen sok helyen megkezdték. Naponként újabb és újabb csapat idegen munkások érkeznek, bár a sztrájkolók igyekeznek a közbeeső állomásokon elfogni és visszafordítani a Nagyváradra igyekvő kőműves munkásokat. A dolgozó munkásokat a rendőrség őrzi, nehogy a sztrájkolók inzultálják és a munka beszüntetésére kényszerítsék őket. Jelenleg már mintegy száz idegen kőműves munkás dolgozik.

Az el nem utazott itteni kőművesek közül is többen munkába állottak már.

A főispánnál.

Az építő iparosok országos szövetségének nagyváradai fiókjára részéről **Sztarill** Ferenc elnök vezetése alatt nyolc tagú küldöttség tisztelt **Hlatky** Endre főispánnál, kedden délelőtt.

A küldöttség tagjai a szövetség nevében kérték, hogy a törvényhatósági bizottság elé terjesztett indítványt, az ipartörvény azon részének módosítása iránt, amely a munkaadók és munkások közötti viszonyról szól, mielőbb tárgyalja a törvényhatóság s így mielőbb tegyen eleget a városi tanács a közgyűlés azon határozatának, hogy az indítványra kikérje a tanács az ipartestület, valamint a keresk. és iparkamara véleményét.

Kérték továbbá a főispánt, hogy a mostani kőműves sztrájk alkalmával érvényesítse befolyását a béke érdekében, továbbá intézkedni kegyeskedjék oly irányban, hogy a dolgozni akaró, valamint az idegenből hozott munkásokat ne terrorizálják s ezek békés munkáját a hatóság biztosítsa.

Hlatky Endre főispán szívélyesen fogadta a küldöttséget s megígérte, hogy mindazon kérségek, amely jogos és törvényes, készséggel eleget tesz, mert társadalmi szempontból is fontos, hogy a sztrájk mielőbb véget érjen s beálljon a békés együttműködés ideje.

Tomasics bán és támadója a bíróság előtt.

Az elmúlt vasárnapon, a kora délelőtti órákban történt, hogy Horvátország bánját egy földije, Matusek Emáuel volt cirkvenicai gyógyszerész Budapesten a dunai korszón inzultálta.

Matuseket a btk. 301. §-ába ütköző könnyű testi sértés és a 261. §. szerint való becsületsértés miatt vonta felelősségre dr Wiener Sándor járásbíró, a bíróság ezidőszerinti helyettes vezetője. A tárgyaláson a panaszos bánat dr **Dési** Géza fővárosi ügyvéd képviselte, a vádhatóság képviselőjében dr **Aranyiczky** kir. alügyész jelent meg, a vádlott pedig dr **Polónyi** Dezsőre bízta a védelmet. A tárgyaló bíró mellett dr **Peiner** Aladár jegyző vezette a jegyzőkönyvet.

A feljelentés.

Tomasics Miklós bán feljelentése, melyet saját kezűleg írt s küldött a rendőrséghez, betűszerint így hangzik:

Alólirott feljelentést teszek Matusek gyógyszerész (?) zágrábi lakos ellen, ki a mai napon engem, midőn a dunaparti korszón Chavrak Levin osztályfőnök társaságában ültem, réám rohant és öklével és ernyőjével fejemre ütött és megsértett. Erre az osztályfőnök ur ernyőjével védett és őt szintén ütötte, mire ő visszavonult. Azután kiáltozni kezdett (német nyelven): »Ez a horvát bán és az osztályfőnök!« és sértő szavakat mondott.

Kérem ellene az eljárást megindítani.

Dr. Tomasics Miklós
horvát-szlavon-dalmát bán.

Az iratok mellett fekszik továbbá a rendőrvosznak, dr **Tirser** Ernőnek a látlelete.

A tárgyalás megnyitása.

Tegnap tárgyalták az ügyet Budapesten. Mikor Wiener járásbíró megnyitotta a tárgyalást, már zsufolásig tele volt a terem, csak Tomasics bán és Chavrak osztályfőnök hiányoztak, akiket pedig megidézett a bíróság. Mikor a bíró szólította őket, a teremőr jelentette:

— Nincsenek itt!

Fömlált erre **Aranyiczky** kir. alügyész, s arra hivatkozva, hogy a feleknek a rendőrség előtt tett vallomásuk nem egybehangzó, a tárgyalást elhalasztani kérte, mert így Tomasicsék kihallgatása feltétlenül szükséges. Indítványt tett arra is, hogy az új tárgyalási határnapig a bánat vizsgálják meg a törvényszéki orvosszakértők.

Erre **Polónyi** Dezső, Matuseknek a védője a leghatározottabban tiltakozott ez ellen.

Tomasics bán jogi képviselője, dr **Dési** Géza ügyvéd kívánt ezután indítványt tenni a bizonyítás kiegészítése tárgyában.

A bíró: Ehhez joga van, tessék.

Dr **Dési**: Kérem ennél fogva megidézni **Accurti** Milán horvát államügyészt, aki ismeri a szóbanforgó cirkvenicai politika-ügy hátterét. Horvátországban gyógyszerügyi kérdésekben megkérdezik az államügyészt is és így **Accurti** tudni fog arról, hogy mikor Matusektől elvették a cirkvenicai patikát, pénzbeli kisegítést kapott s azzal meg volt elégedve, meg is köszönte. De utóbb még két patikajogot is kapott. Intézkedést kérek továbbá arra, hogy ügyfelem, **Tomasics** bán ő excellenciája elhozza magával azt a levelet, melyet nemrég intézett hozzá a vádlott, s amelyben megfenyegette azzal, hogy ahol találni fogja, inzultálni fogja!

Aranyiczky ügyész: Hozzájárulok.

Dr **Polónyi**: **Accurti** kihallgatását ellenzi. Ami pedig azt illeti, hogy törvényszéki orvosok vizsgálják meg a bán sérülését, ezt nem tartja szükségesnek. De ha mégis elrendeli a bíróság, kívánja hogy jelen lehessen a védelem is, mert nem tudom, nem szerzett-e azóta magának **Tomasics** ur — másfelé más sérüléseket. (Nagy derűtlenség.)

Elhalasztás.

A bíró: Tekintettel arra, hogy **Tomasics** bán kihallgatását szükségesnek ítélte, a felek e nyilatkozatai után elnapolja a tárgyalást. Az új tárgyalásra **Tomasics**ot, mint tanut megidézi. Es elrendelte azt is, hogy törvényszéki orvosok adjanak a bán sérüléséről véleményt.

A képviselőházban.

Dél felé járt az idő, mikor véget ért a tárgyalás. A bíróságtól **Polónyi** védő Matusek gyógyszerésszel a képviselőházba ment, hol nagy érdeklődéssel fogadták a bán bánalmazóját.

A bankszabadalom életbelépett.

A hivatalos lap tegnapi száma közli az Osztrák-Magyar-Bank szabadalmának szentesítéséről szóló 1911. évi 18. törvénycíkket. A törvény az utolsó szakasz értelmében január elsejéig visszamenő hatályú a kihirdetés napján lép életbe. A mindennapi forgalomra nézve ennek a dátumnak igen nagy jelentősége van, mert az új szabadalom értelmében a banknak jogában van az eddigi négyszáz millió korona adómentes bankjegy helyett hatszáz millió korona adómentes bankjegyet kibocsátani, úgy hogy a bankjegyforgalom a bank külön megterhelése nélkül kétszáz millió koronával emelhető.

Az angol sztrájk.

Londonból írják: Az általános vasutas-sztrájk minden percben megkezdődhetik és akkor egész Angolországban megbénul a vasuti forgalom. Különösen nagy a veszedelem Liverpoolban. Tegnap délután közel 3000 sztrájkoló megrohanta azt az öt transportot, amelyen a letartóztatott sztrájkolókat a törvényszékre szállították. A rendőrség el volt készülve a támadásra és katonaság is vonult ki, így sikerült a foglyokat a törvényszékre vinni. Az összeütközés alkalmával egy rendőrtiszt, akit egy sztrájkoló husággal fejbe vágott, lelőtte támadóját. Nyolc sztrájkoló súlyosan megsebesült, közülük egyik a kórházban már meg is halt. A könnyebben sebesültek száma lehet vagy félszáz. A liverpooli kikötőben szünetel minden munka.

Pusztulás a hegyen.

Tönkre verte a szőlőt a jég.

Az ideai forróság után, dacára, hogy még a kánikulában vagyunk, nagyon változó időjárás köszöntött be. Majd minden nap erős zápor, vihar, égiháború vonul végig Nagyváradon; de a megyében is sokszor volt az utóbbi pár hét alatt viharos időjárás, bár Bihar megye egy részén még mindég szárazság van, mert vészterhes felhőket látnak ugyan naponta, az eső azonban elkerüli a vidéket.

Nagyváradon kedden, Boldogasszony napján délután ismét óriási égiháború és jégeső vonult keresztül; a városban csak óriási zápor esett, a szőlőkben, a bihari hágódombon és a Hágó-oldalon azonban rémséges jégverés pusztított. Körülbelül 10 percig hullott a mogyoró, sőt dió nagyságú jég s a hol ez a veszedelem elvonult, tönkre tett minden.

A tengerit derékba törte ketté a jég, a jévert szőlőgerendék usztak az utakon lefutó piszkos árral.

A szőlő termésnek mintegy 50-60 százalékat tönkre tette, ami annál szomorubb, mert a tavalyi peronosporás esztendő után igen jó termésre volt kilátás. A jégverés most tönkre tette a gazdák reményét.

A szomszédos törkömerő völgyön már csak kevés jég esett s tett ugyan némi kárt, de az alig vehető számba. A nagyváradon hegy többi részén alig volt némi jég s szerencsére semmi kárt nem tett az abnormis idő.

Mint értesülünk, a közeli Hegyközpályi és Hegyközujjak községekben is nagy kárt okozott a jégverés; nemcsak a szőlőtermés egy részét pusztította el, hanem a konyhakerti növényekben is nagy károkat okozott, a gyümölcsfákról pedig leverte az éretlen gyümölcsöt.

Oberwalder és Ladstädter
udvari kalapgyárosok
szalmakalap készítményei legkedvezőbben
REICHARD áruháza
czégnél kaphatók. 115 A

UJDONSÁGOK.

* **Bucus Biharon.** A bihari bucsu nagy ünnepség között folyt le Nagyboldogasszony napján. Az ájtatos nép már a kora reggeli órákban seregett a szépen feldiszitett templomba szent misére, mely alkalomból a szent gyónás és szent áldozáshoz járultak. Dél előtt 9 óra körül megszólaltak a harangok, jelezve a bucsusok jövetelét. Elsőnek érkeztek a váradiak, csatlakozva a püspökiekkel plébánosuk vezetésével. Megható látvány volt az az impozáns nagyszámú ájtatos népség, még ilyet a bihariak nem láttak. Alighogy a váradi és püspöki processió megérkezett, újra ugáltak a harangok, jöttek a csatáriak és tótelekiek, elég szép számmal. 10 óra körül kezdett vette az ünnepélyes szent mise és predikáció. A nagy misét *Karácsonyi* János kanonok mondotta. Evangélium után egy ref. nő és egy férfi vissza

tért a katolikus vallásra, ezt követte a szent beszéd, melyet *Szent-Királyi* J. Zoltán bihari plébános tartott az ünnepnek méltóságáról, igazi lendületes szónoklat volt, mely a jelen voltak figyelmét igen lekötötte. Déli 12 óra után végződött a délelőtti istentisztelet. A bucsusok megvárták a délutáni istentiszteletet is s csak azután indultak 4 órakor vissza, hazafelé, plébánosaik kíséretében. *Imrik* S. Zoltán váradoszi plébános meleg szavakkal bucsuzott el a bihari hívektől, megköszönte a szíves fogadtatást melyben részesültek. A bihari plébános híveivel, zászlókkal harangok zúgása mellett a faluvégig elkísérte a vidéki bucsusokat.

* **Még egy renitens képviselőtestület.** Szinte gombamódra szaporodik azoknak a képviselőtestületeknek a száma, amelyek szembe helyezkednek a megye törvényhatóságának rendeletével és félrevezetve nyíltan kimondják, hogy annak nem tesznek eleget. Legújában Váraduzsopa községének képviselőtestülete lépett a renitensek sorába. A képviselőtestület ugyanis, dacára annak, hogy már előzőleg kimondta, hogy községi iskolát fog építeni, új határozatot hozott, melyben a felépítést megtagadja. A határozatról tegnap tett jelentést a központi főszolgabíró, aki kijelenti, hogy tudomása van róla, miszerint a képviselőtestület a görög keleti egyház vezetőségével való megállapodás után helyezkedett szembe a törvényhatóság ama rendeletével, amelyben a községi iskola felépítésére kötelezte a községet. Az ellentállás alapját is kifejti a főszolgabíró. E szerint a *g. kel. egyház vezetősége azért nem akarja a községi iskola felállítását, mert abban a magyar állameszme erősödését és a nemzeti eszmék teljesítésének akadályait látja.* A másik ok pedig az, hogy a képviselőtestület ugyancsak a félrevezetések alapján azt kéri, hogy a községi iskola útján román nyelvűket fogják elkobozni. A főszolgabíró legcélszerűbbnek tartja, ha hatósági uton állíttatna a megye községi iskolát. Ha pedig ez nem volna keresztülvihető, úgy kéri, hogy a képviselőtestület feloszlátása iránt tegye meg a vármegye javaslatát a belügyminiszterhez. A községi iskolában már szeptemberben meg kellene kezdeni a tanítást, azonban a képviselőtestület magatartása miatt ez keresztülvihetetlen. A főszolgabírói jelentés szerint még bérházban sem lehet megkezdeni az előadásokat, mert alkalmas épület az egész községben nincs.

* **Kinevezések.** A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter *Vucskies* Gabriellát a petrillabánya-telepi és *Korda* Rózát az ötvözdai állami elemi iskolához nevezte ki tanítónővé.

* **Bécsben kolera van.** Az osztrák belügyminiszterium egészségügyi osztálya közli: A mai napon Schwendt Alojzia munkásasszonyon, aki Bécsben a X. kerületben, a Leibnitzgasséban lakik, a bakteriológiai vizsgálat *hivatalosan megállapította az ázsiai kolerát.* Schwendt Alojzia egy fémdugógyárban dolgozott és utoljára augusztus 12-én volt munkában. Ezen a napon rosszul lett és 13-án a Ferenc József-kórházba szállították. Miután az orvosok semmi koleragyanus tünetet nem vettek észre, a belgyógyászati osztályon kezelték és csak tegnap vitték át a járványosztályra. Miután megállapították a kolerát, megtették az összes óvintézkedéseket és most kutatják a fertőzés eredetét.

* **Kövér István temetése.** Általános részvét mellett temették el tegnap délután *Kövér* Istvánt, a Központi Takarékpénztár hirtelen elhunyt tisztviselőjét. A köztiszteletnek örvendett tisztviselő temetésén képviseltették magukat az összes pénzügyészet, ott volt a tisztelők és barátok tábora s a nagyszámú rokonság. A Csengeri-utcai gyászháznál volt felállítva a rendkívül díszes ravatal; fekete bársony, ezüsttel kivarrt mennyezet alatt nyugodott a halott masszív ércporsóban. Körötte nagy ezüst kandelláberekben nagyszámú gyertya égett. A temetési szertartást *Imrik* S. Zoltán plébános végezte segédlettel. Külön gyászhintó vitte a temérdek koszorút, melyek közt ott volt: az elhunyt özvegyének, gyermekeinek, rokonainak koszorúja, továbbá a Központi Takarékpénztár igazgatóságának, dr. Popper Ákosnak s még több tisztelőjének koszorúja.

* **Az EMKE jubileuma.** Kolozsvárról írják: Az Emke szeptember 8-án üli meg fennállásának negyedszázados jubileumát, melyet kapcsolatban országos közművelődési kongresszust rendez. József főherceg 8-án reggel érkezik Kolozsvárra, ahol az új vármegyeháza épületében rendeznek be számára lakosztályt. Az ünnepélyre és a kongresszusra az ország minden részéből tömegesen jelentkeztek a résztvenni szándékozók. A kormány, a főrendiház és a képviselőház is képviseltetni fogja magát s nagyszámban jelentkeztek hölgyek is.

* **A Lyra és a rendőrség.** Jó ideje már annak, hogy a belényesi oláh ifjuság Lyra címmel egyesületet alakított, melynek célja a zene pártolása, ennek folytán dalestélyek és hangversenyek rendezése. A megalakuláskor már bizonyos ellenszenvre talált az új egyesület, mert a magyar hatóságok előtt igen sok ilyen dalegyesületnek fekszik a magyarellenes állásfoglalása, melyekről egyes fellépések alkalmával tettek tanuságot az egyesületek. Nem csoda tehát, ha a sok csalódás után a Lyra sem találkozott a magyarok részéről kedvező fogadtatásban. Mindazonáltal, mert az egyesület élén olyan egyének is szerepelnek, akik józan gondolkodásukkal és higgadságukkal vissza tudják tartani esetleg a szereplőket a bailépésektől, a hatóság nem gördített akadályt az egyesület megalakulása elé. A belényesi főszolgabíró véleményes jelentésében mindössze annyit jegyzett meg, hogy az egyesület alapszabályait a miniszter csakis az esetben hagyja jóvá, ha abba beleveszik, hogy az egyesület szereplése mindenkor bejelentendő a rendőrhatalóságnak. A belügyminiszter ezen az alapon tegnap küldte le az ügyet az alispánhoz és elrendelte az alapszabályoknak a főszolgabírói vélemény alapján való kiigazítását.

* **Határharc Madarász és Inánd között.** Erős határcsatározások folynak Madarász és Inánd községek között. A két község ugyanis minden uton módon azon fáradozik, hogy határát minél jobban kiterjessze. Ebbe a határháborúba tegnap beleszóltott Markovits Antal biharmegyei nagybirtokos is, aki legjobban van érdekelve a határvillongásban, amennyiben a két község az ő földje felett huzalkodik. Madarász községe ugyanis 668 katasztrális hold földet osztatott be a saját közigazgatási határába, amely föld eddig Inándhoz tartozott. Markovits Antal tegnap e miatt beadványt intézett az alispáni hivatalhoz, ahol kéri, hogy birtokát hagyják meg továbbra is Inándi határnak, mert az elszakítás neki nagy kellemeitlenégeket okoz.

* **A finác Szent István napján is tárgyal.** Magyarország első szent királyának és védőszentjének emlékünnepe, Szent István napját állami törvényeink nemzeti ünneppé avatták. Ezen a napon, a törvény értelmében munkaszünetet kell tartani. A közhatóságok a Szent István napi munkaszünetet sokkal szigorúbban ellenőrzik, mint a vasárnapi munkaszünetet s most mégis megesett, hogy a finác törvények és minden rendű és rangú jövedéki kihágások szigorú ellenőre, a nagyvárad-vidéki pénzügyi szakasz augusztus hó 20-ikára vasárnapra és Szent Istvánnapjára tárgyalást tűzött ki s arra 2420—911 szám alatt tanut idézett be. Az már igazán nem járja, hogy legnagyobb nemzeti ünnepünket egy állami közhivatal negligálja. Vagy talán a nagyvárad-vidéki pénzügyi szakasz csak a bélyegcsontításra ügyel, de az ünneprontásban példaadással akar előljárni a törvény meg nem tartásában?

* **Jancsó Dezső halála.** Oszinte részvétellel értesülünk a nagyvárad-i ügyvédi kar egyik jeles, derék tagjának: Jancsó Dezsőnek haláláról. Hosszu évekig a latin szertartású püspökségi uradalom ügyésze volt s csak néhány évvel ezelőtt vonult nyugdíjba, ügyvédi irodáját azonban ezután is fentartotta. Mint megyei birtokos, évek során keresztül tagja volt Biharmegye törvényhatóságának. Halálát családja és előkelő rokonsága gyászolja. Az utóbbi években sokat betegeskedett, halálát pedig hosszas betegség előzte meg. A temetés ma, augusztus hó 17-én délután 5 órakor lesz. A családi gyászjelentés a következő:

Özv. Jancsó Dezsőné szül. Kaffka Irén neje, Jancsó Károly és neje, Jancsó Jenő, Jancsó Béla és neje, Jancsó Ilonka gyermekei, özv. Besseney Mihályné, Jancsó Emil és Széll Zoltánné testvérei, úgy a maguk, mint az egész rokonság nevében fájdalommal telt szívvel tudatják, hogy a legjobb férj, apa, testvér és rokon Jancsó Dezső ügyvéd életének 65-ik, boldog házasságának 37-ik évében örökké tartó fájdalomunkra 1911. évi augusztus hó 16-án, hajnali 2 órakor hosszas szenvedés után jobblétre szenderült. Megboldogult drága halottunk földi maradványait folyó hó 17-én délután 5 órakor fogjuk a róm. kath. egyház szertartása szerint beszenteltetni s a várad-olaszi-i sirkertben örök nyugalomra helyezni. Az engesztelő szentmise áldozat folyó hó 19-én délelőtt 9 órakor fog a várad-olaszi-i plébánia templomban az Egek Urának bemutatni. Mely vég-tisztességtételre az elhunyt rokonai, kartársai, barátai és ismerősei tisztelettel meghívotnak. Nagyvárad, 1911. augusztus hó 16-án. Adjál Uram neki örök nyugodalmat!

* **Szétépték a sertések.** Borzalmas szerencsétlenség történt tegnap reggel Kiskereki község határában. Egy fiatal kondás gyereket a megvadult sertések teljesen szétmancogoltak. *Hadházi Sándornak* hívják a szerencsétlen kondásfiút, aki a község határában egy farka disznót őrzött. A kis kondás tragédiája úgy történt, hogy a sertésfalkát tovább akarta terelni a legelőn s terelés közben botjával ráütött az egyik sertésre. A feldühödött állat megkapta a kondás gyerek ballábát és a földre rántotta. Erre a többi sertések mind a gyerekre rohantak s harapdálni kezdték. A szerencsétlen kondásfiú segítségért kiáltott, de a közelben levő emberek csak nagynehezen tudták a megvadult állatokat elkergetni. Ekkorra már *Hadházi Sándort* annyira összeharapdálták

a sertések, hogy restén már alig volt bus. A sérültet Kiskereki község előljárósága b. szállította a biharmegyei közokórházba, ahol a szerencsétlen gyermek pár órai kintlódás után meghalt. Az esetről értesítették a nagyvárad-i királyi ügyészséget, mely szigorú vizsgálatot indított annak megállapítására, hogy a szerencsétlenségért nem terhel-e valakit felelőség.

* **Az adókvető bizottság működése.** A III ad osztályu kereseti adót kvető bizottság tegnap kezdte meg a várad-ujvárosi adófizetők adóösszegének megállapítását. Az első nap az asztalosok, ácsok, bádógosok adóját állapították meg. Alig egy-két iparos adóját emelték, mert a bizottság belátta, hogy a szegény iparosok aig tudnak megélni, nemhogy magasabb adót fizessenek. Ma a bérkocsisok adójának megállapítására kerül a sor. Bizonyára lesz elég panasz a villamos vasutra és az autómobilokra.

* **Katholikus eszperantisták kongresszusa.** A pápai jóváhagyással szervekedő katolikus eszperantisták Sgravenhage-ban nemzetközi kongresszust tartanak. Tizennégy nemzet kiküldöttei vesznek részt a tanácskozásban, magyar részről dr. Gieswein prelátus, országgyűlési képviselő van jelen. A magyar kiküldött indítványára elhatározták, hogy a jövő évi kongresszust Budapesten tartják meg.

* **Az alkohol áldozata.** Az ujjvárosi *Lével-téle* telepen lakott *Szököcs István* 65 éves koldus. A gazda könyörületességéből adott szállást a valamikor szebb napokat látott aggnak. Az öreg nagy kedvelője volt a pálinkának és a szeszes italnak. Az lett a végzete. *Szököcsöt* tegnapelőtt reggel halva találták kamrájában. Az előhívott dr. Berkovits René tiszti orvos megállapította, hogy a tulságos sok alkohol áldozata lett. Beszállították a hulla-házba.

* **Titokzatos halál a havasok között.** Titokzatos ügy foglalkoztatja jelenleg a belényesi járásbírószágot és csendőrséget. Tegnapelőtt délelőtt ugyanis a biharfüredi határban egy *Mihálykó György* nevű ember összerogyott s a hozzá futó embereknek mindössze annyit tudott mondani, hogy a havasok alján a summár puskával hasba ütötte. A vallomás után eszméletét veszítette és meghalt. Az esetről nyomban jelentést tettek a csendőrségnek, mely megindította a nyomozást. A summárt *Bogy Aniszinnak* hívják. Tegnap kiszállott a helyszínére a belényesi járásbírószágot kiküldöttje és a járási orvos, akik fogantatosították a hulla boncolást és tanuk kihallgatását. A kihallgatásról egyelőre nyilvánosságra hozni nem szabad semmit.

* **Találtak egy sétatálcát.** Igazolt tulajdonosa átveheti rendőrség I. emelet 7-es számú szobájában.

* **Egy középkori kath. özvegy nő, háztartásban jártas, pápi, vagy magános háznál keres házvezetőnői állást.** Vidékre is elmegy. Címe megtudható a kiadóhivatalban. 522

x **Itt a vadászat!!** Ha élvezettel akar vadászni, úgy fegyverét és patron szükségletét szerezze be szakembernél, mert nem mindegy az, hogy csak puská vagy patron legyen, hanem fontos, hogy az jó és szakértő által legyen készítve, ne hagyjuk magunkat félrevezetni hangzatos hirdetésektől, mert rendszeren később bánjuk csak meg, ha ilyeneknek felülünk. **Sauer-téle** fegyverek eredeti gyári árban árjegyzék szerint; továbbá a legelső rendű gyárosok fegyverei csak **LADÁNYI JÓZSEF** puskaművesnél kaphatók eredeti árban. M. kir. löporáru. Telephon 269. Nagyvárad, Rákóczi-ut.

x **Antiquar (ódon) tankönyveket és mindenféle könyvet veszek és eladok.** Könyvszerényt keresek **Benkő Arthur** antiquar könyvkereskedő **Rákóczi-ut 10.**

Kolosváry Sándor

ékszerész, arany és ezüstműves üzletét folyó év május 1-én helyezte át míg az építkezés tart Nagyvárad, Rákóczi-ut 5. sz. Veiszlovits házba, az Orsolya zárda templomával szemben.

FLEGMAN

grenadinjai

a legszebbek és legjobbak.

Ifj. Rimanóczy Kálmán

műbutorgyára

Városi raktár Fő-u., Rimanóczy-palota.

Állandó butorkiállítás. Egyes butor-darabok avagy egész lakásberendezések, iparművészi tervezések és költségvetések díjmentesen eszközöltnék. Új szerkezetű service-asztalok mahagoni, palisander és citromfából. A Zsolnay-téle gyárak kizárólagos képviselője, eredeti gyári árak mellett.

Értesítés.

Van szerencsénk a mélyen tisztelt háztulajdonos urak becses tudomására hozni, hogy **Óváry Lajos kályhás üzletét** átvettük s az eddigi szolid alapon folytatjuk

ÓVÁRY TESTVÉREK

cég alatt.

Kiváló jószágú modern és izléses kályháinkkal, pontos kiszolgálással és becsületes munkával óhajtjuk továbbra is mélyen tisztelettel megrendelőink elismerését kinyerni s a boldogult elődünk által szerzett bizalmat továbbra is fentartani. A legdivatosabb és leggyorsabb

cserépkályhák

állandóan raktáron vannak.

Javítási munkák a legrövidebb idő alatt eszközöltnék. Nagybecsű megrendeléseiket kérve, vagyunk tisztelettel

Óváry Testvérek kályhás iparosok

(Óváry Lajos utódai).

Csengeri-utca 27. szám.

Törlesztéses kölesön!

Feltételek:

**Teljes árfolyam
5.65 annuitás.
LÁSZLÓ ERNŐ**
bank és kereskedelmi irodája
Nagyvárad, Lovay-palota,
Ezredévi emlék tér sarok.

CZAPFALVI JOZSEF

mázoló, épület és butorfestő

Nagyvárad, Nagy Sándor-utca 11 szám.

Helyi és vidéki telefon szám: 1001.

Elvállalok minden e szakmába vágó munkát u. m.: fa- és márvány utánzat készítését, épület, üzleti, kávéházi és gyógyszerári berendezések és butorok festését, kerü butorok zománcozását és porcellán utánzatát. Vidék megrendeléseket a legpontosabban készítek

Tisztelettel

358

Czapfalvi József.

TÁVIRATOK.**A király életveszedelemben.**

Ischl, aug. 16.

(Saját tudósítónktól.) A király kocsijának lovai a mai napon tartott vadászon egy erősen meredek uton hirtelen megbokrosodtak és ágaskodni kezdtek. A lovak ide-oda rángatták a kocsit, amelyen a királyon kívül még Lipót bajor herceg foglalt helyet. A helyzet igen veszedelmes volt, mert a kocsis nem tudta a tüzes vérü paripákat megfékezni. Az egész vadásztársaság megijedt, egyedül a király őrizte meg nyugalmát és minden sürgetés ellenére sem akarta a kocsit elhagyni. Végre már a kocsis könyörgött a királynak, hogy hagyja el a kocsit, mire a király menetközben leguggott a kocsirol és Lipót bajor herceggel gyalog ment fel a hegyre.

A pápa állapota.

Róma, aug. 16.

A pápa állapota változatlan. Hogy a pápát nagyon ki ne fárasszák, tegnap a betegszobában a nagy ünnep dacára sem tartottak misét. A beteg hőmérséklete 37.1 fok.

A képviselőház új ülésideje.

Budapest, aug. 16.

(Saj. tud.) A munkapárti képviselők körében mozgalom indult arra nézve, hogy az ülések ezután ne délelőtt, hanem délután 4—8-ig tartassanak. Való-

színű a meleg az oka ennek az újításnak. A Ház elnöksége és a kormány még nem nyilvánította véleményét.

Incidens a Házban.

Budapest, aug. 16.

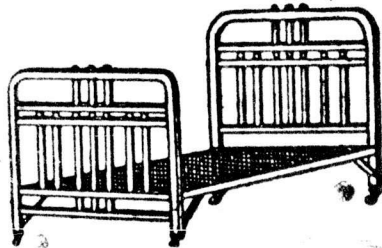
(Saj. tud.) A képviselőház tegnapi ülésén kellemetlen incidense támadt Kállay Tamásnak. Györfly Gyula interpellációja alatt Kállay közbe szólt, hogy nincs más baja Schönaichnak, csak köszvényes. Erre Kovács Kálmán hevesen oda szólt, hogy mit beszél közbe? Nincs joga közbekiabálni. Kállay adament Kovácshoz s heves szóváltás keletkezett köztük. A Ház figyelme egészen odafordult. Végre Csermák Ernő szétválasztotta a már nagyon is veszedelmesen vitázókat.

Bizalmatlanság Okolicsányinak.

Budapest, aug. 16.

(Saj. tud.) Jászárokszálláson, Okolicsányi László kerületében népgyűlés volt. A Kossuth-pártot cserben hagyó képviselő ellen harcias volt a hangulat. Résztvevő a gyűlésen Batthyány Tivadar gróf is, aki erősen elítélte Okolicsányi lépését. Majd Huszár Károly beszélt. A gyűlés a kerület nevében felszólította képviselőjét, hogy mondjon le mandátumáról.

Vas és rézbutor

gyári raktári

Szekevényagy 3 matracca! 20 korona

Sodronybetét 10 korona

Rézkarniss 4 korona

Gyermekegy 24 koronától feljebb, kapható

Kohn Adolfvaskereskedőnél Nagyvárad, Kossuth-utca
10 sz. Telefon 636.**SZINHÁZ.****Műkedvelő iparosok a szinpadon.**

A nagyváradai iparos ifjusági »Önképző Egylet« tagjai az idén is megtartják az szokásos műkedvelő előadásukat egyletük javára. Tóth Ede örökbecsű színművét, a »Falurossza«-t adják elő e hó 19 és 20-án. Előrelátható, hogy buzgalmukat siker koronázza. A »Falurossza« előadását a nagyváradai intelligens közönség több oldalról megnyilvánult óhajára határozta el a műkedvelők. Jegyek a mai naptól az előadás napjáig az egylet helyiségében (Pável-utca 3. szám) és az összes szereplőknél kaphatók. A rendezőség kéri a jegyek előjegyzését, miután igen nagy a kereslet.

NYILTÉR.**Dr. Bárb Pártén**

nyugalmazott Nagyvárad városi kir. járásbíró

— ügyvédi irodáját —

Nagyváradon, Uri-utca 11. sz.
alatt (I. emelet) megnyitotta.

519

Dr. Spitzer Márton

megkezdte rendeléseit.

525

FOGAK.

Ép gyökerek bennhagyásával művészikivitelben szájpaddal nélkül is készít **kitünő hirt** nevű

FogműtermébenÖzv. **Dr. Deákné**

Nagyvárad, Kossuth-u. 2.

Fekete Sással szemben

KÖZGAZDASÁG.**Gabona üzlet.****Borgida Béla és Társa jelentése**

Budapest

A gabonatörsdén tegnap lanyhán indult az üzlet, a zárlatnál azonban kissé megszilárdult az irányzat. Forgalom hatvanezer mázsa 10 fillérrel magasabb árak mellett.

Határidők szárlata:

Aprilisi buza (1912)	— —	11.60
Októberi buza	— —	11.40
Októberi rozs	— —	9.32
Októberi zab	— —	8.38
Májusi tengeri (1912)	— —	7.69
Juliusi tengeri	— —	7.75
Augusztusi tengeri	— —	7.86
Augusztusi repce	— —	14.60

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA

TATRAY és TSA RT.

Vasöntöde és gépgyár. Nagyvárad, Össi-tér.

Elvállal: Épület és műlakatos munkákat, vízvezeték és csatornázási munkákat, gyárak teljes berendezését, közelműveket.

Gyárt: gazdasági gépeket és ekéket, magánjárműveket és cementipari gépeket.

Biharvám megye legnagyobb gépjavitó műhelye.

Műszaki gépészmérnöki iroda.

A Bihar megyei Gazdák Aru és Hitelintézete Rt.

Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrányi-ház.

Befizetett alaptőke: 1.000.000 korona.

Elfogadja a betéteket, ha azok állandók 5%-os kamatoztatásra, továbbá folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadást az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a legelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik mindenféle bankszerű beszedésekkel (incassó) olcsó díj mellett.

Előleget nyújt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyósít házakra és földbirtokokra. 161

**MEGELŐZOTT
MOSKOVITS
ANATOMIAI GÉPŐGYÁR**

NAGYVÁRAD
KOSSUTH LAJOS-UTCA 5. SZ.
Bémer-tér, (Bazár épület.)

Dajkovits E.

fényirodájában
Sas palota

esküvői felvételek a legdiszesebb elrendezésben,
villany felvételei speciálitása
utólérhetetlen.

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Var-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle
Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa darabja 3.60 kor. 100 gyertyás 5 kor. 50 fill.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér.

tehát 5 százalékos kártell áron alul.

Mindenféle izzólámpa különlegességek, fényképezési lámpák ugyancsak legolcsóbb áron kaphatók.

Üszilárók

Évlámpák

Állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen különféle épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

12 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővíztetését, átalakítását, javítását, izzólámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és mindenféle szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb áron mellett.

Költségtérítések ingyen.

villamos világítás

Telefon szám 514.

Főszereplő telefonja 55. sz.

Minden nő
bizza az ő
értékes fehérneműjét a legjobb
és legbiztosabb szappanporra
az

**Asszonydicséret-
Mosókivonatra.**

A legökéletesebben helyettesíti
a napon való fehérítést.
A mosópor vásárlása bizalmi-
kérdés; óvjuk meg az értékes
fehérneműnkét értéktelen után-
zatok által okozta károktól.

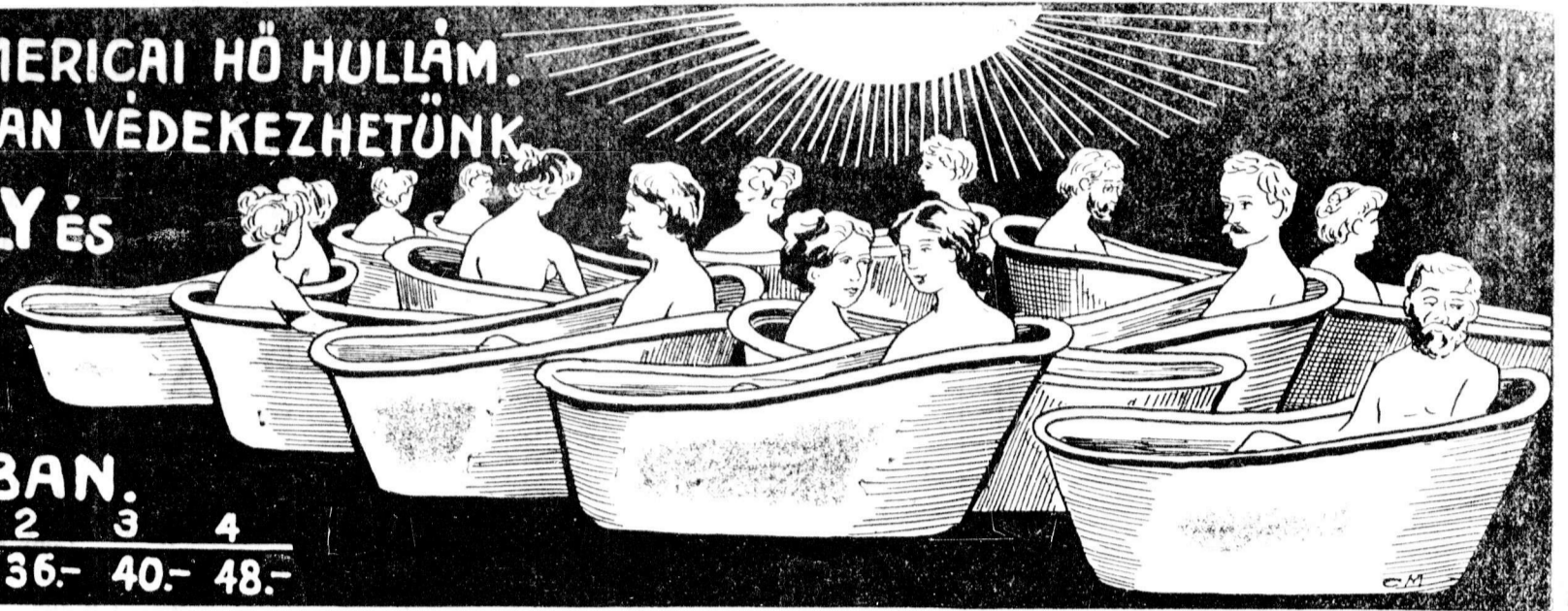

STERNADLER
BRONZMŰVES
FÉMIPAR GYÁRTÁSI
MŰTELEPE.
ELEKTROTECHNIKAI
FELSZERELÉSI VÁLLALATA.

VALLAL MINDEN GALVANIZÁLÁST
SZINBEN
BÉMERTÉR 3 TELEFON 556.

NAGYVÁRAD

**ITAZ AMERICAI HŐ HULLÁM.
LEGJOBBAN VÉDEKEZHETÜNK
TARSOLY ÉS
RISZTÓ
FÜRDŐ
KÁDJAIBAN.**

Sz: 2 3 4
Kor: 36.- 40.- 48.-

Fugyivásárhelyi gazdaságunkban gömbölyű és galy tűzifa igen jutányos áron eladó.

Értekezhetni a

Biharmegyei Gazdák áru- és Hitelintézete részvénytársaság :-:

507 irodájában

Nagypiacz-tér, Andrányi-ház.

Telefon: 629. sz. Telefon: 629. sz.

PÁL SÁNDOR

műbútorasztalos

Nagyvárad, Uri-utca 49. szám.
Elvállal minden szakmájába vágó munkát, u. m.: matt és fényezett szobaberendezések, konyhabutorok készítését és portál munkákat.

Jó és izléses munkáért jótállok.

Telefon: 629. sz. Telefon: 629. sz.
192**Bumbera István**

==== papi- és polgári szabó ====
NAGYVÁRAD, BÉMER-TÉR.

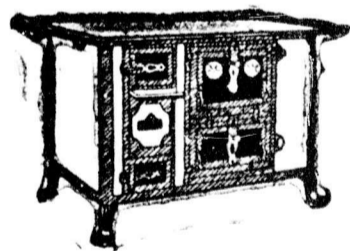
Ugy a helybeli mint a megyei főtisztelendő papság szállítója.

Helybeli és vidéki Telefon szám 869.

Uradalmak, gazdaságok, községek ha jó kútat akarnak, forduljanak:

Márkutz József

villanyerőre berendezett épület és diszmulakatos ipartelepéhez
NAGYVÁRAD, Perces-utca 9. szám.

Szép, tartós és jól főző

takaréktűzhelyek

és lakatos tömegárak állandó raktáron.

Drótkerítéseket a legjutányosabb áron készít.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

A Nagyszebeni
Általános Takarékpénztár

Előnyös amortizációs kölcsönöket nyújt és konvertál házakra, földekre és építkezési célokra, előzetes költség nélkül. Készséggel szolgál felvilágosítással:

Breitenstein Frigyes,
Nagyvárad, Keskeny-utca 13. sz.
Telefon: 1054.

Bámulatba ejt mindenkit az „ILLATSZER KIRÁLY” árai!

Rákóczi-ut 5 szám, Veiszlovits-ház.

Figyeljen az árakra.

1 üveg Odol	74 kr.	1 üveg Kerpel kézfinomító	88 kr.	1 csomag eredeti Gillette kés	1 frt 35 kr
1 > francia szájviz	25 >	1 tégly Margit krém	40 >	1 Gillette utánzatú borotva készülék	1 > 50 >
1 > száj szagtalanító	50 >	1 > Diana krém	65 >	1 valódi serte hajkefe	70 >
1 tubus dr Heyder fogcrém	50 >	1 drb Diana szappan	65 >	1 dublé bajszkefe	20 >
8 > Thymol	20 >	1 dob Lickner puder	88 >	1 valódi serte ruhakefe	45 >
1 > Stomatín	20 >	1 > amerikai porcellán puder	1 frt 20 >	1 körömkefe	05 >
1 > tégly Odontin fogpaszta	55 >	1 üveg amerikai petrol	50 >	1 surolókefe óriási	20 >
1 drb Odontin betét	35 >	1 > Emke hajszesz hajhullás ellen	1 frt — >	1 surolókefe kisebb	10 >
1 üveg Picavan	98 >	1 fekete champos	12 >	12 drb Royal angol cipő krém	96 >
1 üveg Bay Rum	35 >	1 rud rozsa Glycerin szappan	20 >	1 drb cipőcrém-kefe kenőkefével	70 >
1 > Jera violette brillantín	80 >	3 drb francia ibolya szappan	50 >	1 > cipőfényesítő flanel	20 >
1 > francia brillantín	15, 22, 35 >	1 > Kielhauser ibolya glycerin szappan	28 >	1 > Jurigatem Zománc	80 >
1 > folyékony brillantín	50 >	1 > Speick szappan	28 >	1 mtr vörös gumicső	60 >
1 > valódi dió olaj	15 >	1 > Windsor szappan	88 >	Egynegyed Ko Brunz watta	85 >
1 > > > levonat	75 >	1 tubus kaloderma	28 >		
1 drb bajszkötő	15, 20 85 >	1 > Beloderma kézfinomító	28 >		
		1 üvegtégely tejcrém	20 >		

Gummi ágylepedő 6 féle minőség igen olcsón, mindennemű betegápolási cikk legolcsóbban, minden más itt fel nem sorolt pipere és háztartási cikkek legnagyobb választékban, igen olcsón! Saját zsebének ellensége, ha személyesen meg nem győződik az árakról.

Nincs vásárlási kényszer! Illatszerek kimérve a legmodernebb Odeurökben!